

БІБЛІОГРАФОЗНАВСТВО

УДК

Л. О. Матвійчук
Національна бібліотека України
імені В.І. Вернадського

БІОБІБЛІОГРАФІЯ ГУМАНІТАРНОГО ЦИКЛУ У ВСЕУКРАЇНСЬКІЙ АКАДЕМІЇ НАУК (1918–1933): ІСТОРІОГРАФІЯ ТА ДЖЕРЕЛЬНА БАЗА ДОСЛІДЖЕНЬ, ОСНОВНІ НАПРЯМИ

Висвітлено процеси становлення та розвитку української біобібліографії у Всеукраїнській академії наук та Всенародній бібліотеці України; здійснено спробу реконструкції історіографії, присвяченої національній бібліографії; простежено розвиток біобібліографічних досліджень періоду 1918–1933 рр.; визначено склад та зміст джерельної бази задекларованого питання.

Ключові слова: бібліографія, біобібліографія, гуманітарний цикл, Всеукраїнська академія наук, Всенародна бібліотека України.

Біобібліографічний напрям національної бібліографії України отримав за часи незалежності нашої держави суттєвий розвиток. Сьогодні з'явилося багато біобібліографій видатних державних, громадських та культурних діячів, учених, письменників, освітян. Вони представлені окремими персональними виданнями, енциклопедіями, базами даних, інтернет-ресурсами, а їхнє інформаційне наповнення розкриває особистий внесок діячів у розвій національних засад української історії та культури.

Разом із тим історія становлення цього напрямку, зокрема в період 20-х років ХХ ст., коли Українська академія наук (з 1919 – Всеукраїнська академія наук, далі ВУАН), до складу якої входили найпотужніші наукові сили того часу, взяла на себе розробку теоретичних засад української бібліографії та національного зведеного репертуару – Біографічного словника українських діячів, є доволі непростюю. Але зазначимо, що хоча деякі аспекти в контексті історії розвитку національного бібліографічного репертуару, а також

Біографічного словника безумовно висвітлювалися в історіографії, присвяченій національній бібліографії, вона й донині є недостатньо вивченою складовою бібліографознавства.

Перші дослідження цього питання почалися лише наприкінці 60-х років, разом із появою зацікавленості до історії розвитку бібліографії в Україні. Явищем в українській історичній бібліографії стала ґрунтовна праця “Українські бібліографи ХІХ – початку ХХ століття: нариси про життя та діяльність”¹ М.П. Гуменюка (1969), де вперше була приділена увага окремим діячам-бібліографам як попереднього періоду, так і періоду 20-х років ХХ ст. та висвітлений бібліографічний доробок Д. Балики, М. Сагарди, М. Ясинського, Ю. Меженка.

У цей період, у зв’язку із затвердженням в системі Академії наук УРСР наряду біобібліографії, починається розвиток науково-методичних засад підготовки біобібліографій вчених, зокрема в роботі Е.С. Ровнер та А.Д. Ульянової² було висвітлено досвід співробітників Національної бібліотеки України ім. В.І Вернадського (НБУВ) у цій галузі.

У 70-х роках ХХ ст. вийшли друком ґрунтовні праці, переважно підручники, де дуже обережно згадувалися біобібліографічні дослідження ВУАН, зрозуміло, без згадки про репресованих її представників. Серед таких видань – підручники І.О. Вовченко “Становлення та розвиток радянської бібліографії на Україні”³, Ф.К. Сарани і Д.Д. Тараманова “Українська радянська бібліографія”⁴, І.І. Корнейчика “Історія української бібліографії. Нариси”⁵ (1971). Першою працею, де було узагальнено літературознавчу бібліографію, стала праця Л.І. Гольденберга “Українська радянська літературна бібліографія” (1971)⁶.

Окремі згадки про біобібліографію в розвитку історичної бібліографії в галузі суспільних наук згадувалися і в працях С.В. Сороковської⁷.

Однак історія біобібліографії 20-х років ХХ ст., враховуючи літературну, а також з історії національної історії, культури, освіти, не знайшла об’єктивного висвітлення, оскільки концентрувала увагу на досягненнях осіб, роботи яких тривалий час перебували у “спецхранах” (хоча їхня діяльність в галузі створення біобібліографії вчених та персональних бібліографій (в тому числі, шевченкіана) частково згадувалася⁸).

Перша інформація про українського бібліографа М.А. Плевака,

який зробив значний внесок у розвиток біобібліографії, з'явилася вже після його реабілітації: відомий український бібліограф Ф.К. Сарана написав про нього статтю в Українській радянській енциклопедії, бібліографічних та історико-літературних виданнях⁹. Увага до його особистості як ученого та оцінка наукового внеску в літературознавство привертається лише у 90-х роках¹⁰ – на початку нового етапу дослідження цього питання.

В.І. Лутовінова розглядає процес становлення української бібліографії у 20-ті роки ХХ ст. Вона стисло висвітлює історію формування бібліографознавства як дисципліни, напрями бібліографії та її види, погляди бібліографів того часу – Д.А. Балики, М.І. Сагарди, М.І. Ясинського¹¹.

Н.Ф. Королевич у спеціальній праці узагальнила свої дослідження, присвячені діяльності найвидатніших постатей української бібліографії ХХ ст., розкрила життя таких відомих особистостей, як Ю.О. Меженко, М.І. Ясинський, І.Т. Калинович, В.В. Дорошенко, С.І. Маслов, Ф.П. Максименко, І.З. Бойко, О.П. Куц, І.І. Корнейчик, М.П. Гуменюк, Ф.К. Сарана¹² та ін.

Разом із тим можна акцентувати на фрагментарності інформації про біобібліографічні дослідження, концентрації постійної уваги на діяльності лише окремих бібліографів.

Варто зазначити, що цей напрям не знайшов спеціального аналізу і у виданні дослідників історії Всенародної бібліотеки України (далі – ВБУ) Л.А. Дубровіної та О.С. Онищенка¹³, де вперше було представлено фундаментальний внесок ВБУ у розвиток бібліографознавства, в тому числі в розвиток національної бібліографії 20–30-х років. У праці В.В. Матусевич також розглядалася тільки діяльність Науково-дослідної комісії бібліотекознавства і бібліографії ВБУ (далі НДКБ)¹⁴, де авторка проаналізувала науково-організаційні, науково-педагогічні, науково-дослідні аспекти становлення та розвитку бібліографічного напрямку роботи у ВБУ та Всеукраїнській академії наук. Дослідниця віддала належне теоретичному та практичному доробку українських учених, зокрема й фахівців ВБУ, які ініціювали та здійснювали цю роботу, – голові секції бібліографії М.І. Сагарді, М.І. Ясинському, О.І. Полуляху, С.І. Маслову, В.Ф. Іваницькому та ін. Однак питання специфіки біобібліографічної роботи не були розглянуті.

У дисертації І.Г. Лиханової «Розвиток концепції національної бібліографії України у ХХ столітті»¹⁵ досліджуваний нами період

окреслений також з позицій історії створення національного бібліографічного репертуару. Вона запропонувала періодизацію розвитку концепції національної бібліографії України, висвітлила значення НБУВ та окремих осіб у формуванні концептуальних засад національної бібліографії. Проте основна увага була приділена сучасній концепції НБУВ щодо ретроспективного національного бібліографічного обліку документів, що була запропонована дослідником В.Ю. Омельчуком¹⁶.

Низка праць, присвячених окремим діячам того часу, концентрувала увагу на загальному бібліографічному доробку видатних особистостей в історії бібліотечної справи, також актуалізувалися дискусії з різних питань розвитку української бібліографії. Серед таких досліджень можна виокремити працю Н.В. Стрішенець, яка розкрила внесок Ю.О. Меженка в розвиток теоретичних засад бібліографії¹⁷. Найбільш ґрунтовно життя та діяльність М.А. Плевака вивчалися В. Бураном, який видав біобібліографічний нарис “Літературознавець і бібліограф Микола Плевако (1890–1941)” у серії “Видатні діячі української книги” (вип. 7)¹⁸, де автор розглянув бібліографічну спадщину літературознавця, зібрав та упорядкував бібліографічні списки: “Праці М.А. Плевака, опубліковані в 1910–1961 роках” та “Література про М.А. Плевака та його твори”. Проте, за його власним визнанням, обидва списки не є вичерпними – насамперед, через те, що не всі праці М.А. Плевака виявлено і зібрано. Сьогодні праця В. Бурана залишається єдиним зведеним джерелом, що дозволяє оцінити значний внесок М.А. Плевака в українське літературознавство та бібліографію.

Біобібліографічні матеріали та літературознавчий доробок М.А. Плевака було включено до спеціального збірника, виданого Українською Вільною Академією наук у США у 1961 р. – “Плевако М.А. Статті, розвідки й біобібліографічні матеріали”¹⁹.

Окремо слід відзначити дослідження, де об’єктом уваги стали біобібліографічні аспекти діяльності НБУВ. Це дослідження О.М. Яценка “Розвиток системи інформаційного забезпечення біобібліографічної діяльності у Національній бібліотеці України імені В.І. Вернадського (90-ті роки 20 ст.)”²⁰ та Д.В. Устиновського “Науково-бібліографічна діяльність Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського (1918–2010): напрями, етапи, зміст”²¹.

О.М. Яценко у підрозділі щодо передумов розвитку біобібліографічної діяльності подав огляд біобібліографічних джерел та біо-

бібліографії в аспекті створення біографічних словників, вказав на деякі важливі для історії біобібліографії джерела, в тому числі й незреалізовані, ті, що готувалися в межах НТШ у Львові та ВУАН. Він згадує проекти Біографічного словника І.О. Левицького, що здійснювалися за ініціативою М.С. Грушевського, а нині зберігаються в фондах Львівської національної наукової бібліотеки ім. В. Стефаника (ф. НТШ, № 493), а також діяльність Постійної комісії для складання біографічного словника діячів України, що міститься у фонді Архіву ВУАН (Інститут рукопису НБУВ, ф. Х).

Окрім того, деякі аспекти загального розвитку біобібліографії у ВУАН згадуються в дисертації О.Г. Луговського, присвяченій природознавчому напрямку біобібліографії у 1918–1941 рр.²² Саме в працях О.М. Яценка та О.Г. Луговського подано загальний огляд методичних документів Постійної комісії для складання Біографічного словника українських діячів при Українській академії наук, що зберігаються в архіві УАН–ВУАН, складені В.Л. Модзалевським як головою Комісії на першому етапі її існування.

У 90-х роках була опублікована низка статей з оцінкою внеску в розвиток бібліографії та згадками про біобібліографічні праці М.І. Ясинського (І.І. Корнейчик, Ф.К. Сарана, І.О. Вовченко, С.А. Арутюнова), Ф.П. Максименка (М.А. Бутрін, І.О. Вовченко, Я.Р. Дашкевич, В.К. Потайчук), Д.А. Балики (Н.В. Казакова, С.М. Косяк, З.Т. Савіна). Бібліографічна діяльність С.І. Маслової розглядалася у працях Г.І. Ковальчук, І.І. Корнейчика, В.І. Крекотня, Н.Г. Солонської та ін. Але спеціально їхній біобібліографічний доробок не розглядався.

Серед досліджень, присвячених українським бібліографам, які мають відношення до нашої роботи, – статті Н.Ф. Королевич, М.В. Геращенко, Г.І. Ковальчук, які сприяли поверненню в науку забутих імен й опублікували у серії “Видатні діячі української книги” біографічні дослідження про М.І. Ясинського, Ф.П. Максименка, С.І. Маслової²³.

Отже, у фаховій бібліотечно-бібліографічній літературі висвітлювався переважно загальний бібліографічний внесок діячів НДКБ, Бібліографічної комісії ВУАН і науково-дослідна діяльність ВБУ. Розвиток біобібліографічних досліджень не розкривався в цих роботах. Разом із тим у зазначений період створювалася загальна теорія бібліографії, та в цьому контексті розвивалися й теоретичні засади біобібліографії, що знайшли висвітлення, передусім, у працях

М.А. Плевака, М.І. Ясинського, В.Г. Тарнавського, які працювали в комісіях ВУАН, в тому числі й у Бібліографічній комісії.

Джерельна база дослідження цього питання є багатоаспектною за своїм складом. Вона поділяється на архівні джерела та опубліковані біобібліографічні праці, посібники та покажчики, біографічні дослідження тощо.

Архівні документи складають значну частину джерельної бази дослідження. Важливими комплексами, що надають можливість загального уявлення про бібліографічну діяльність ВУАН, є її архів, який зберігається в Інституті рукопису НБУВ (ф. X), опубліковані Звідомлення про діяльність Української академії наук у Києві за 1920–1927 рр., публікація документів з історії Академії наук України за 1918–1933 рр. та науково-довідковий том до трьох перших томів “Історія Національної академії наук. 1918–1933. Науково-довідковий апарат”²⁴, каталог видавництва Всеукраїнської академії наук, випущений в світ до святкування 10-річного ювілею ВУАН²⁵.

Архів УАН–ВУАН містить загальні документи щодо діяльності Постійної комісії для складання біографічного словника, доповіді-записки, програми, методичні документи щодо роботи Комісії, інструкції, плани, завдання, протоколи засідань Комісії тощо²⁶.

Архів НБУВ є важливим джерелом про видання біобібліографії у цей період, а також містить документи Науково-дослідної комісії бібліотекознавства та бібліографії, що існувала в 1925–1933 рр.²⁷, та Бібліографічної комісії УАН-ВУАН²⁸.

Серед особових архівних фондів Інституту рукопису НБУВ – архів М.А. Плевака (ф. 166), П.Я. Стебницького (ф. 244), С.І. Маслова (ф. 33), В.Л. Модзалевського (ф. XII), Д.І. Багалія (ф. 80), С.О. Єфремова (ф. 317), М.М. Могилянського (ф. 131) та інших осіб, дотичних до розвитку біобібліографічного напрямку в галузі соціогуманітарних наук в системі УАН-ВУАН.

Опубліковані праці можна класифікувати за декількома групами згідно з напрямками. Першим напрямом є теоретичні праці вчених, які організували розвиток бібліографії в Україні в цілому. У цих студіях визначалися загальнотеоретичні розробки структури і функції української наукової бібліографії, її типологічна класифікація. Серед них особлива увага приділена конкретним працям з теорії та методики біобібліографії, зокрема М.І. Ясинського як теоретика²⁹ та історика української бібліографії³⁰, методичні передмови до біобібліографічних праць В.Г. Тарнавського³¹, М.А. Плевака³², О. Бема³³, Д.А. Балики³⁴.

Серед опублікованих праць також необхідно згадати огляди роботи НДКБ та Бібліографічної комісії ВУАН, опубліковані С.Л. Рубінштейном³⁵, С.П. Постернаком³⁶, а також питання національної бібліографії – Л.У. Биковським³⁷, М.А. Годкевичем³⁸, Ф.П. Максименком³⁹, М.І. Ясинським⁴⁰, Ю.О. Меженком⁴¹, С.І. Масловим⁴², Д.А. Баликою⁴³, методологічні праці О.В. Фоміна⁴⁴, які були покладені в основу методики підготовки деяких біобібліографій того періоду.

Діяльності НДКБ у 1927–1929 рр. присвячено статті М.М. Іванченка⁴⁵ та В.Ф. Іваницького⁴⁶, у яких докладно висвітлюються напрями роботи Комісії, теми, що обговорювалися на засіданнях Пленуму НДКБ, її секціях, комісіях і підкомісіях. Розвиток бібліографознавства та бібліографії знайшов висвітлення в спеціальному збірнику “Українська бібліографія”⁴⁷, на сторінках “Журналу бібліотекознавства та бібліографії”⁴⁸.

Наступним напрямом біобібліографічних джерел є бібліографії біобібліографій (метабібліографія) та видання біобібліографій, що вийшли у цей період. Бібліографічним джерелом стали видання “Систематичного каталогу видань Всеукраїнської Академії наук, 1918–1929”, укладеного М.М. Іванченком та Я.І. Стеценком⁴⁹ та за період 1930–1932 рр., укладеного М.І. Сагардою⁵⁰, та “Бібліографія бібліографічних покажчиків за 1926–1928 роки”, укладена М.І. Ясинським⁵¹.

Бібліографічним джерелом також є й студії “Нові українські письменники за 1920–1926 рр.: Бібліографічний список”, що публікувалися ВБУ на сторінках часопису “Життя і революція” у 1927–1928 рр.⁵², а також україніка М.І. Сагарди⁵³.

Важливе значення мали “Записки Історико-філологічного відділу” ВУАН⁵⁴, бібліографічні видання Академії наук УРСР за 1919–1967 та 1919–1979 рр.⁵⁵, видання персонального складу НАН України (1998)⁵⁶; путівник по особових архівних фондах видатних учених НАН України⁵⁷, покажчик Р.А. Бухіної “Бібліотекознавство” (1941)⁵⁸.

Нещодавно вийшов ґрунтовний енциклопедичний довідник біобібліографій “Науковці України ХХ–ХХІ ст.” Інституту енциклопедичних досліджень НАН України, де зібрані всі біобібліографічні покажчики, присвячені українським науковцям, які працюють в різних галузях знань і в різних наукових, освітніх і культурних установах України. Він містить найбільш повну і зведену з різних біобібліографічних серій та інших джерел інформацію про покажчик за 1911–2009 рр., який також має важливе джерелознавче

значення для нашого дослідження, хоча й не охоплює повністю розвиток біобібліографії в системі НАН, оскільки не включив праці, що були підготовлені в системі Академії, однак присвячені, наприклад, письменникам, культурним та громадським діячам, політикам, художникам та митцям, краєзнавцям тощо, а також біобібліографічні статті. Водночас, джерелознавче значення видання є вагомим з огляду на те, що воно має ґрунтовну передмову, бібліографічний опис супроводжується анотацією, розкриттям структури покажчика та його змісту, що дає можливість простежити розвиток методу розкриття змісту творчої спадщини ученого в історичному аспекті⁵⁹.

Суттєву допомогу надають бібліографія праць співробітників НБУВ за 1918–1993 рр., видана Центральною науковою бібліотекою НАН України⁶⁰, яка містить найбільш повну інформацію про біобібліографічні праці, що вийшли в період 20–30-х років ХХ ст.

Додатковим джерелом слугувало багатотомне видання “Україномовна книга у фондах Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського. 1798–1916: бібліографічний покажчик” та “Книга в Україні, 1861–1917: Матеріали до репертуару української книги: Бібліографічний покажчик”⁶¹, де висвітлені українські видання до 1923 р., які не охоплені Літописом друку.

Однак основними біобібліографічними джерелами стали біобібліографічні видання, присвячені видатним письменникам, громадським діячам та вченим у галузі гуманітарних наук, зокрема укладені колективом бібліографів ВБУ: М.П. Драгоманову⁶², Ф. Ласалю⁶³, Т.Г. Шевченку⁶⁴, І.Я. Франку⁶⁵, а також Ф.К. Вовку (укладений Г.Ф. Вовк)⁶⁶, Г.Ф. Квітці-Основ'яненку (укладений В.Г. Тарнавським та І.Я. Айзенштоком)⁶⁷, П.О. Кулішу (укладений Є.П. Кирилюком)⁶⁸, Маркові Вовчку (укладений О. Дорошкевичем)⁶⁹, Б.Д. Грінченку (укладений М.А. Плеваком)⁷⁰, М.Ф. Біляшівському (укладений А. Винницьким)⁷¹, М.О. Драгоманову (укладений Ф.П. Максименком)⁷², О.О. Русову (укладений Г.П. Житецьким)⁷³, а також збірники праць на пошану академіків Д.І. Багалія⁷⁴ та М.С. Грушевського⁷⁵, “Науковий збірник пам'яті академіка М. Сумцова”⁷⁶ тощо. Головна роль у підготовці цих видань належала бібліографам ВБУ.

Перший період існування ВУАН – 1918–1933 рр. – пов'язаний із розбудовою Національної академії наук України, де значного розвитку набув напрям національної бібліографії, стосовно ство-

рення Українського бібліографічного репертуару, підготовки бібліографічних праць в галузі українознавства, зокрема, в його гуманітарній частині. Це було спричинено тим, що до 1918 р., коли було започатковано низку національних установ, не було науково-організаційного центру зі створення національної бібліографії, хоча певні здобутки у підготовці бібліографічних видань та посібників мали Наукове товариство ім. Т.Г. Шевченка у Львові, Українське наукове товариство в Києві, окремі вчені та бібліографи. Фундація національних установ – УАН, УКП, УНІК, ВБУ – сприяла згуртуванню великого колективу науковців, які розпочали значну роботу в цій галузі.

Бібліографічна діяльність в системі ВУАН концентрувалася в 20-х роках в Науково-дослідній комісії бібліотекознавства та бібліографії (НДКБ) ВБУ, започаткованій в 1925 р., Бібліографічній комісії ВУАН (БК ВУАН), інших комісіях та підкомісіях, а також у Постійній комісії зі складання біографічного словника українських діячів. У них було сконцентровано значну кількість вчених-українознавців, які працювали над питаннями бібліографії, створенням Біографічного словника українських діячів, українським бібліографічним репертуаром.

Практична бібліографія в цей період не отримала суттєвого розвитку та планомірності, що пов'язано з історичними обставинами розвитку і становлення України. Перший період існування ВУАН – 1918–1923 рр. – фактично період руїни, коли Академія, яка була створена у 1918 р. потужним колективом учених під керівництвом В.І. Вернадського⁷⁷, зазнала складних часів, пов'язаних із матеріальною скрутою, – фактично до середини 20-х років. Відносна незалежність Академії, яка трималася на значних дипломатичних зусиллях з боку її керівництва, зокрема незмінного секретаря А.Ю. Кримського, існувала лише до кінця 20-х років, коли почала діяти репресивна політика радянської влади, яка й знищила найкращі наукові кадри.

Основні підходи до розгортання бібліотечної та бібліографічної роботи в Україні були розглянуті на Першій конференції наукових бібліотек у грудні 1925 р.⁷⁸, що була скликана за наслідками проведеного в липні 1924 р. I Всеросійського бібліографічного з'їзду, де були присутні й українські бібліотекознавці⁷⁹ і де створення бібліографічного напрямку було визнано безпосереднім завданням наукових бібліотек. Зокрема, на базі великих бібліотек рекомендувалося створити регіональні бібліографічні центри.

У НДКБ ВБУ, створеній в 1925 р., вирішувалися загальні питання розвитку бібліографознавства та бібліографії періоду 20-х років ХХ ст. Заступник директор ВБУ В.Ф. Іваницький охарактеризував ті часи, як своєрідний “інкубаційний період” для цих наук, що потребував відповідних коштів, фахівців, які б здійснювали окремі напрями досліджень, вдосконалювали б свої знання, готували кадри та організовували роботу відповідних відділів Бібліотеки. Була проведена значна робота з обліку наукових бібліотек та їхньої наукової діяльності⁸⁰.

Спочатку було запропоновано відкрити “Науково-дослідний інститут бібліотекознавства при ВБУ”, дійсними членами якого було обрано 14 наукових співробітників Бібліотеки, серед них: С.П. Постернак, В.Ф. Іваницький, В.О. Козловський, М.І. Сагарда, М.І. Ясинський, Я.Л. Маяковський, Д.А. Балака, Ф.П. Максименко, Г.П. Житецький. Основними завданням бібліографічної роботи було визнано бібліографію бібліотекознавства, бібліографію українки, бібліографію про Київ, бібліографію шевченкіани, бібліографію продуктивних сил та народного господарства України, бібліографію краєзнавства в Україні, бібліографію періодики в Україні⁸¹.

Під час планування роботи з проблем, виокремлених резолюціями Першої конференції наукових бібліотек, першочерговою було визначено проблему створення Українознавчого (надалі “Українського”) бібліографічного репертуару (далі УБР), яка мала б реалізуватися в термінове вирішення питань стосовно ознайомлення із зарубіжним досвідом, розробки теорії та практики УБР в контексті загальної теорії та практики бібліографознавства, видів та типів бібліографій, організації розподілу праці між бібліотеками та науковими установами, складання перспективного та оперативного планів⁸².

Загальну відповідальність за складання УБР у тій частині, що стосується ВБУ, було покладено на М.І. Ясинського, до колективу розробників увійшли М.І. Сагарда, П.Є. Горянський, Г.П. Житецький, Д.А. Балака, Ф.П. Максименко та ін.

Паралельно у ВУАН у 1927 р. створюється Бібліографічна комісія, яка тісно співпрацює з НДКБ ВБУ (далі БК АН УСРР). Ці комісії тісно контактували між собою в питаннях бібліографії, а бібліографічна підсекція НДКБ працювала за планами БК АН УСРР. Президію БК АН УСРР очолив академік М.В. Птуха, заступником було обрано С.П. Постернака, членами Президії – Ю.О. Меженка

та М.І. Сагарду. Основний склад Комісії був представлений співробітниками ВБУ: Д.А. Баликою, Ф.П. Максименком, С.І. Масловим, В.Д. Отомановським (Вінницька філія), С.П. Постернаком, М.І. Сагардою, М.І. Ясинським. Залучалися до роботи й провідні бібліографознавці України з інших установ – Ю.О. Меженко, С.Л. Рубінштейн, М.А. Годкевич⁸³.

На БК ВУАН покладаються завдання створення в системі ВУАН наукової бібліографії⁸⁴, організація та координація бібліографічної роботи всіх наукових установ УСРР щодо обслуговування науково-дослідної діяльності на єдиних методологічних засадах та відповідно до єдиного плану бібліографічної роботи УСРР, а також створення спільними зусиллями всіх наукових та спеціально-бібліографічних установ УСРР вичерпного Всеукраїнського бібліографічного репертуару як бібліографічної основи для вивчення розвитку й сучасного стану української культури та продуктивних сил України⁸⁵.

Видання біографічного словника покладалося на Постійну комісію біографічного словника діячів України при Спільному зібранні (Постійну комісію біографічного словника діячів Української землі (з 1924 р. була переведена до складу Першого, Історико-філологічного відділу), Біографічна комісія, Комісія біографічного словника), створену згідно з постановою Спільного зібрання від 23 січня 1919 р. В 1931 р. була передана до установ Другого, Соціально-економічного відділу⁸⁶. Спочатку цю комісію очолив В.Л. Модзалевський, який, на жаль, рано пішов з життя (у 1920 р.), надалі – П.Я. Стебницький (помер у 1923 р.), в останні роки існування головою був М.М. Могилянський. До цієї праці долучився й М.А. Плевако. Трудомісткість роботи із пошуків джерел, що охоплювали усю Україну, складання великої за обсягом картотеки діячів різних регіонів, відсутність кадрів та фінансування не сприяли підготовці та виданню хоча б словника (станом на 1933 р. було підготовлено лише літеру “А”), хоча в картотеці було кілька десятків імен⁸⁷. Проте діяльність Комісії все ж увійшла в історію біографічної та бібліографічної справи, оскільки на першому етапі було розроблено низку методичних документів щодо основних принципів словника, а також створено і розіслано анкету⁸⁸ – матеріали анкетування перетворилися на важливе історіографічне джерело.

Питання теорії бібліографії, її видів та типів стало одним з найбільш важливих, – йому були присвячені спеціальне видання

“Методологічний збірник ВУАН”, підготовлене Бібліографічною комісією ВУАН, та виданий в 1928 р. “Бібліотечний збірник”⁸⁹.

Тоді ж починається опрацювання методичних засад біобібліографії та створення біобібліографічних покажчиків у працях М.І. Ясинського, В.Г. Тарнавського, М.А. Плевака, а також методологічні підходи щодо бібліографічного методу в літературознавчому процесі в працях Ю.О. Меженка⁹⁰. Перші кроки до визначення поняття наукової бібліографії було зроблено в доповіді В. Дубровського⁹¹.

Публікація біобібліографічних покажчиків починається з 1925 р., коли були видані рекомендаційні біобібліографічні списки, приурочені до ювілейних дат. Так, 1925 р. була видана бібліографія до 100-річчя Фердинанда Ласалю⁹², дві праці були присвячені М.П. Драгоманову⁹³. Вийшла нова література про Т.Г. Шевченка, покажчик матеріалів про І.Я. Франка, біобібліографічний нарис, присвячений О.О. Русову⁹⁴. Ці рекомендаційні покажчики призначалися для популяризації творчого доробку вчених, політичних діячів та письменників та на допомогу у святкуванні ювілейних дат.

Найзначнішим біобібліографічним покажчиком історичного значення можна вважати список друкованих праць академіка М.С. Грушевського за 1905–1928 рр., складений працівниками відділу книгокористування Д.А. Баликою (заввідділом), О.Є. Карпінською (науковим співробітником), Н.Г. Козелем (старшим бібліотекарем), Н. Ципкіною, з доповненням В.В. Дорошенка, який на той час працював в НТШ у Львові⁹⁵.

Важливо відзначити, що джерельна база містить і деякі загальні праці та некрологи, де є згадки про наукові праці діяча, наприклад, некролог, написаний М.П. Василенком у пам'ять академіка Б.О. Кістяківського⁹⁶, або його ж стаття, присвячена О.М. Лазаревському⁹⁷, стаття О. Грушевської, присвячена Т.Г. Шевченкові та П.О. Кулішу⁹⁸, В.М. Перетца – А.М. Лободі⁹⁹, К.Г. Воблого – М.І. Туган-Барановському, Д.І. Багалія – М.Ф. Сумцову¹⁰⁰.

Окремий блок біографічних досліджень та публікацій у ВУАН, присвячених Б. Грінченку, І. Франку, М. Коцюбинському, І. Нечую-Левицькому¹⁰¹, а також І. Карпенко-Карому та І. Котляревському¹⁰², належить С.О. Єфремову. М. Коцюбинському присвячував біографічні розвідки М.М. Могиланський¹⁰³. Матеріали до біографії В.Б. Антоновича підготував Д.І. Багалій¹⁰⁴, Г.С. Сковороди – Д.І. Багалій та М.І. Яворський¹⁰⁵, І.Я. Франка – М.Н. Марковський¹⁰⁶. Можна

виокремити й видання “Багалій Д.І. Автобіографія: П'ятдесят літ на сторожі української науки та культури”¹⁰⁷.

Окремий вид біобібліографій присвячений радянським політичним діячам, вони з'являються в період зміцнення радянської влади та з початком сталінізму. Серед персоналій – В.І. Ленін¹⁰⁸, М.О. Скрипник (Н. Козель, Ф. Максименко та ін.)¹⁰⁹.

До дослідження необхідно залучити також і каталоги персональних виставок, зокрема, пам'яті Миколи Лисенка та Івана Нечуя-Левицького¹¹⁰, де були виставлені твори авторів, підготовлені в Музеї українських діячів.

Підводячи підсумок, можна узагальнити, що історіографія питання є обмеженою та не розкриває вичерпно розвитку біобібліографії, хоча й є певні досягнення, пов'язані з дослідженням діяльності окремих бібліографів, комісій, історії бібліотечної справи та бібліографії.

Встановлена джерельна база розкриває як історичний контекст розвитку бібліографічного напрямку в системі ВУАН, так і безпосередню діяльність в галузі біобібліографії та Біографічного словника українських діячів.

У системі ВУАН біобібліографічна діяльність проводилася в межах наукових досліджень Історико-філологічного відділу, у Всенародній бібліотеці України, Бібліографічній комісії ВУАН, Комісії з біографічного словника. Архів ВУАН та особові фонди причетних до діяльності діячів є головним архівним джерелом.

У цей період з'явилися й теоретичні праці в галузі національної бібліографії та індивідуальної біобібліографії (М.І. Ясинський) та зародився критико-бібліографічний напрям (В. Тарнавський, М. Плевако та ін.).

Основним реалізованим напрямом стала підготовка біобібліографічних покажчиків у галузі історії літератури та літературознавства, про що свідчать зібрані відомості при ці твори – як окремі видання, так і статті біобібліографічного характеру, матеріали, некрологи та статті пам'яті. Біобібліографії класиків української літератури є основним біографічним опублікованим джерелом, яке дозволяє дати характеристику рівня та стану біобібліографії. У меншому обсязі представлені історики, мистецтвознавці, етнографи та діячі культури. А розвиток напрямку політичної біобібліографії лише почав зароджуватися.

¹ *Гуменюк М.П.* Українські бібліографи ХІХ – початку ХХ століття: нариси про життя та діяльність. – Х., 1969. – 151 с.

² *Ровнер Е.С., Ульянова А.Д.* Библиографии серии «Ученые Украинской ССР» // Библиотечно-библиографическая информ. б-к АН СССР и АН союзных республик. – М., 1962. – № 38. – С. 94–102

³ *Вовченко І.О.* Становлення та розвиток радянської бібліографії на Україні: Посібник з історії бібліогр. для студ. ін-тів культури. – Х., 1976. – 99 с.; *Она же.* У истоков библиографии второй степени на Украине // Вопросы национальной библиографии второй степени в СССР. – Л., 1976. – С. 33–43; *Она же.* Основные направления развития украинской советской рекомендательной библиографии в 20-х годах // Библиотековедение, библиография. – 1974. – Вып. 14. – С. 70–79.

⁴ Українська радянська бібліографія. – К., 1980. – 263 с.

⁵ *Корнейчик І.І.* Історія української бібліографії : Нариси. – Х., 1971 – 374 с.

⁶ *Гольденберг Л.І.* Українська радянська літературна бібліографія. – К., 1971. – 179 с.

⁷ *Сороковська С.В.* Бібліографія з суспільних наук у виданнях Академії наук УРСР за 1974 рік // Вісн. АН УРСР. – 1976. – № 7. – С. 107–109; *Она же.* Украинская советская историческая библиография: ее становление, развитие и задачи: автореф. дис. ... канд. ист. наук. – К., 1971. – 28 с.; *Она же.* Развитие библиографии второй степени в УССР // Вопросы национальной библиографии второй степени в СССР. – Л., 1976. – С. 24–33. *Она же.* Библиография библиографии об Украинской ССР и проблемы ее совершенствования // Библиография библиографии и ее место в системе научной информации : Тез. докл. IV Всесоюз. совещ., Вильнюс, май 1981 г. – Л., 1981. – С. 26–27.

⁸ *Сарана Ф.К.* Бібліографія Шевченкіани // Рад. літературознавство. – 1964. – № 2.

⁹ *Сарана Ф.К.* Плевако Микола Антонович // УРЕ. – 2-ге вид. – К., 1982. – Т. 8. – С. 408; Історія української літератури. Т. 2. Радянська література. – К., 1988. – С. 343, 402.

¹⁰ *Павлов Д.І., Кулікова З.М.* Микола Антонович Плевако // Слово і час. – 1990. – № 12. – С. 44–47.

¹¹ *Лутовінова В.І.* Дослідження бібліографії як суспільного явища в Україні у 20-х роках ХХ ст. // Історія бібліотечної справи в Україні : Зб. наук. пр. – К., 1997. – Вип. 2. – С. 99–111.

¹² *Королевич Н.Ф.* Українські бібліографи ХХ століття : Навч. посібник для ін-тів культури України. – К., 1998. – 327 с.

¹³ *Дубровіна Л.А., Онищенко О.С.* Історія Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського, 1918–1941. – К., 1998. – 336 с.

¹⁴ *Матусевич В.В.* Діяльність Науково-дослідної комісії бібліотекознавства та бібліографії ВБУ в 1925–1933 рр. – К., 1998. – 120 с.

¹⁵ *Лиханова І.Г.* Розвиток концепції національної бібліографії України у ХХ столітті : Дис. ... канд. іст. наук. – К., 2005.

¹⁶ *Омельчук В.Ю.* Національна бібліографія України: тенденції розвитку, проблеми розробки // *Бібл. вісн.* – 1995. – №5. – С. 1–13.

¹⁷ *Стришенець Н.В.* Бібліографічна спадщина Юрія Меженка. – К., 1997. – 144 с.; *Вона ж.* Степан Постернак // *Бібл. вісн.* – 1998. – № 5. – С. 29–37; *Вона ж.* Роль Ю.О. Меженка в становленні української бібліографії // *Наукова бібліотека у сучасному соціокультурному контексті : Міжнар. наук. конф.* – Київ, 12–15 жовт. –1993. – Ч. 2. – С. 169–170; *Вона ж.* Взірєць справжнього професіонала: (до 100-річчя з дня народження Ю.О. Меженка) // *Укр. культура.* – 1992. – № 6. – С. 10–11.

¹⁸ *Буран В.* Літературознавець і бібліограф Микола Плевако (1890–1941). – К., 1996.

¹⁹ *Плевако М.А.* Статті, розвідки й біобібліографічні матеріали. – Нью-Йорк ; Париж, 1961. – 808 с.

²⁰ *Яценко О.М.* Розвиток системи інформаційного забезпечення біобібліографічної діяльності у Національній бібліотеці України імені В.І. Вернадського (90-ті роки ХХ ст.) : Автореф. дис. ... канд. іст. наук. – К., 2000. – 16 с.

²¹ *Устиновський Д.В.* Науково-бібліографічна діяльність Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського (1918–2010): напрями, етапи, зміст : Автореф. дис. ... канд. іст. наук. – К., 2011. – 20 с.; *Устиновський Д.В.* Бібліографічні показники Всенародної бібліотеки України та Бібліотеки АН УРСР (1918–1941) і розвиток засад української бібліографії // *Рукописна та книжкова спадщина України.* – К., 2010. – Вип. 13. – 241–261 с.

²² *Луговський О.Г.* Біобібліографія і бібліографічна діяльність учених-природознавців УАН-АН УРСР (1918–1941) : Дис. ... канд. іст. наук. – К., 2005. – С. 58–63.

²³ *Королевич Н.Ф., Геращенко М.В.* Бібліограф М.І. Ясинський (1889–1967) : Біобібліогр. нарис. – К., 1995. – 32 с. – (Серія: Видатні діячі української книги ; Вип.2); *Ковальчук Г.І., Королевич Н.Ф.* Книгознавець, бібліограф і бібліотекар Сергій Іванович Маслов (1880–1957) : Біобібліогр. нарис. – К., 1995. – 42 с. – (Серія: Видатні діячі української книги ; Вип. 4); *Королевич Н.Ф.* Бібліограф Федір Пилипович Максименко (1897–1983) : Біобібліогр. нарис. – К., 1996. – 46 с. – (Серія: Видатні діячі української книги ; Вип.6).

²⁴ *Історія Академії наук України, 1918–1933 : Науково-довідковий апарат.* – К., 1994. – 449 с.

²⁵ авництва Всеукраїнської академії наук. – К., 1930. – 71 с.

²⁶ ІР НБУВ, ф. X, № 5102, 5103–5106, 5284, 5286, 6116–6120.

²⁷ Архів НБУВ, оп. 1, спр. 162, 229.

²⁸ Архів НБУВ, оп. 1, спр. 139, 199; Положення про Бібліографічну комісію при ВУАН // *Бібл. зб.* – 1927. – № 3. – С. 35–42; *Вісті ВУАН.* – 1929. – № 9/10. – С. 27–42.

²⁹ *Ясинський М.І.* Індивідуальна бібліографія // *Бібл. вісн.* – 1930. –

№ 1. – С. 23–47; *Він же*. Головні моменти з історії української бібліографії // Бібл. зб. – К., 1927. – Ч. 3. – С. 8–34; *Він же*. Бібліографія української бібліографії // Метод. зб. ВУАН. Бібліогр. ком. – К., 1928. – С. 107–113.

³⁰ *Ясинський М.І.* Головні моменти з історії української бібліографії // Бібл. зб. – К., 1927. – Ч. 3. – С. 8–34; *Він же*. Програма для аспірантів ВБУ: історія укр. бібліографії. – К., 1929. – 17 с.

³¹ *Тарнавський В.* Передмова // В.Г. Квітка-Основ'яненко : Вібліогр. розвідка з нагоди 150-х роковин письменника (1778–1928). – К., 1929. – С. I–XXI.

³² *Плевако М.А.* Хрестоматія нової української літератури від початку 80-х років XIX ст. до останніх часів. – [X.], [1923]. – XVII, 528 с.; Хрестоматія нової української літератури. Т. 1. Перша половина XIX ст.: 1. Дрібно-панська передшевченківська література. 2. Шевченко. – [X], 1926. – 595 с.

³³ *Бем А.* З теоретичних питань бібліографії. // Книгар – К., 1919, X: 1925–1926 – С. 1661–1666.

³⁴ *Балика Д.* Рекомендаційна й критична бібліографія // Метод. зб. / ВУАН. Бібліогр. ком. – К., 1928. – С. 200–221.

³⁵ *Рубинштейн С.* Бібліографічна комісія Української Академії Наук та планування бібліографічної роботи в УРСР // Зап. Укр. бібліогр. т-ва в Одесі. – 1928. – Ч. 1. – С. 56–59. *Він же*. Бібліографічна комісія Української Академії наук в Києві. – К., 1927. – 8 с. – Відб. з: Бібл. зб. – 1927. – Ч. 3. – 9 с.

³⁶ *Постернак С.П.* До дискусії про український бібліографічний репертуар // Журн. бібліотекознавства та бібліогр. – 1928. – № 2. – С. 87–95; *Він же*. Бібліографія на Україні // Бібл. зб. – 1927. – № 3. – С. 3–7.

³⁷ *Биковський Л.* Національна бібліографія Української держави (1918–1921). – Берлін, 1928. – 30 с.

³⁸ *Годкевич М.* Организация библиографической работы на Украине // Библиография в СССР и книжные палаты. – X., 1928. – С. 85–136.

³⁹ *Максименко Ф.П.* До бібліографії українознавства // Бібл. журнал. – 1926. – № 8–10. – С. 25–28.

⁴⁰ *Ясинський М.І.* Головні моменти з історії Української бібліографії // Бібл. зб. – 1927. – № 3. – С. 8–34.

⁴¹ *Меженко Ю.О.* Теоретичні передумови організації української бібліографічної роботи // Бібліол. вісті. – К., 1926. – № 2. – С. 32–39.

⁴² *Маслов С.І.* З історії бібліографії стародруків в XIX ст. // Там само. – 1929. – № 2–3. – С. 26–35.

⁴³ *Балика Д.* Рекомендаційна і критична бібліографія. – К. 1928. – 34 с. – Відб. з: Зб. пр. Бібліогр. ком. – К., 1928 – 34 с.; *Балика Д.* Про рекомендаційну бібліографію – К., 1927. – 24 с.

⁴⁴ *Фомин А.Г.* Методы составления библиографических указателей // Тр. II Всерос. библиогр. съезда. – М. 1929. – С. 162–171.

⁴⁵ *Іванченко М.М.* Науково-дослідна комісія бібліотекознавства та бібліографії ВБУ: [Діяльність комісії в 1927–1928 рр.] // Журн. бібліотекознавства та бібліогр. – 1928. – № 2. – С. 123–125; *Він же.* Науково-дослідна комісія бібліотекознавства та бібліографії ВБУ: [Діяльність комісії в 1928–1929 рр.] // Там само. – 1930. – № 4. – С. 93–94.

⁴⁶ *Іваницький В.Ф.* Науково-дослідна праця в галузі бібліотекознавства та бібліографознавства у зв'язку з підготуванням бібліотекарів та встановленням аспірантури при наукових бібліотеках : [Доп. на Першій конф. наук. б-к УРСР 28–31 груд. 1925 р.] // Бібл. зб. – 1926. – № 1. – С. 29–39.

⁴⁷ Українська бібліографія. – К., 1928. – Вип. 1. – С. 107–123.

⁴⁸ Журнал бібліотекознавства та бібліографії. – 1928. – № 1, 2.

⁴⁹ Систематичний каталог видань Всеукраїнської Академії наук, 1918–1929 / Уклад. М.М. Іванченко, Я.І. Стеценко. – К., 1930. – 286 с.

⁵⁰ Систематичний каталог видань Всеукраїнської Академії наук, 1918–1929 / Уклад. М.М. Іванченко, Я.І. Стеценко. – К., 1930. – 286 с.; Систематичний каталог видань Всеукраїнської Академії наук за 1930 р. Дод. 1 / Уклад. М.І. Сагарда. – К., 1931. – 80 с.; Систематичний каталог видань Всеукраїнської Академії наук за 1931 р. Дод. 2 / Уклад. М.І. Сагарда. – К., 1932. – 40 с.; Систематичний каталог видань Всеукраїнської Академії наук за 1932 р. Дод. 3 / Уклад. М.І. Сагарда. – К., 1933. – 52 с.; Систематичний каталог видань Всеукраїнської Академії наук за 1932 р., 1-й і 2-й кв. (1 січня – 30 червня 1934 р.). – Л., 1934. – 64 с.

⁵¹ Бібліографія бібліографічних покажчиків за 1926–1928 роки / Уклад. М.І. Ясинський // Журн. бібліотекознавства та бібліографії. – 1928. – № 1. – С. 72–97.

⁵² Нові українські письменники за ... : Бібліогр. список / ВБУ при ВУАН // Життя і революція ... 1920–1926 рр. – 1927. – № 4. – С. 135–144; № 5. – С. 276 – 280; № 6. – С. 445–450; № 7/8. – С. 191–204; Нові українські письменники за ...: Бібліогр. список // Життя і революція. ... 1927 р. – 1928. – № 6. – С. 201–207; № 7. – С. 199–207; № 8. – С. 179–185.

⁵³ Україніка в російських журналах. 1927: Бібліогр. анот. покажч. / Уклад. М.І. Сагарда // Україна. – 1928. – № 6. – С. 134–138.

⁵⁴ Записки Історично-філологічного відділу Української Академії наук. – К., 1919. – Кн.1. – 144 с.

⁵⁵ Видання Академії наук УРСР (1919–1967). Суспільні науки: Бібліогр. покажчик. – К., 1969. – 650 с.; Академія наук УРСР. Персональний склад: Дійсні члени, члени-кореспонденти, 1919–1979 / Упоряд. Ю.О. Храмов. – К., 1979. – 230 с.

⁵⁶ Національна академія наук України: Персональний склад. 1918–2003 / Уклад. В.М. Палій, Ю.А. Храмов. – 4-е вид., доп. і перероб. – К., 2003.

⁵⁷ Видатні вчені Національної академії наук України: особові архівні та рукописні фонди академіків і членів-кореспондентів у Національній

бібліотеці України імені В.І. Вернадського (1918–1998) : Путівник. – К., 1998. – 307 с.

⁵⁸ Бухіна Р.А. Бібліотекознавство : Бібліогр. покажч. – К., 1941. – 176 с.

⁵⁹ Науковці України ХХ–ХХІ ст. / Упор. М.Г. Железняк, Л.М. Гутник, Т.А. Галькевич. – К., 2010. – 479 с.

⁶⁰ Центральна наукова бібліотека ім. В.І. Вернадського Академії наук України : Бібліогр. покажчик за 1918–1993 рр. / Уклад. І. Г. Шовкопляс та ін. – К., 1993.

⁶¹ Україномовна книга, 1798–1916. / Уклад.: М.Д. Бойченко, І.І. Діденко, Р.С. Жданова, Л.В. Лісовська, Л.С. Новосьолова, О.О. Фіклістова, Т.Є. Яковець. – К., 1996–2002. – (Національна бібліографія України / Редкол. О.С.Онищенко (голова) та ін.). – Вип. 1–5; Книга в Україні, 1861–1917: Матеріали до репертуару укр. книги: Бібліогр. покажч. / С.С. Петров (упоряд.). – К., 1996. – (Національна бібліографія України). Вийшло 14 вип.

⁶² М.П. Драгоманов: Бібліографія // Життя й революція. – 1925. – № 6/7. – С. 135–138; Матеріали до Драгоманівської бібліографії Всенародньої Бібліотеки України : [Покажчик складено за матеріалами Б-ки ВБУ при ВУАН] // Україна. – 1926. – № 4. – С. 170–176.

⁶³ Фердинанд Ласаль (1825–1925): Бібліографія // Життя й революція. – 1925. – № 3. – С. 91.

⁶⁴ Нова література про Т.Г. Шевченка: (Бібліографія) // Там само. – 1926. – № 1. – С. 115.

⁶⁵ Покажчик літератури про І. Франка: Бібліографія // Там само. – 1926. – № 5. – С. 124–127.

⁶⁶ Вовк Г. Бібліографія праць Хведора Вовка (1847–1918). – К., 1929. – 79 с.

⁶⁷ Айзеншток І. Доповнення до покажчика літератури про Г.Х. Квітку та його твори // Зап. істор.-філол. від. УАН. – К., 1919. – Кн. 1. – С. 138–144; Тарнавський В. Г.Ф. Квітка-Основ'яненко. Бібліогр. розвідки. – К., 1929. – ХХVIII, 354 с.

⁶⁸ Кирилюк Є. Бібліографія праць П.А. Куліша та писань про нього. – К., 1929. – 119 с. – (Укр. бібліог. ; Вип. 3); Кирилюк Є. Пантелеймон Куліш. – Х. ; К., 1929. – 91, [2] с.; Петров В. Пантелеймон Куліш у п'ятдесяті роки. Життя, ідеологія, творчість. – К., 1929. – Т. 1. – 571 с.

⁶⁹ Вовчок, Марко. Твори. – К., 1928. – Т. 4. – 606 с. – Бібліогр.: с. 609–675.

⁷⁰ Плевако М. Борис Грінченко, 1863–1910: (З приводу десятилітніх роковин смерті великого громадянина) // Наш шлях. – 1920. – 6 трав. (№ 86). Стаття закінчується бібліографічним списком. – “Література”, 16 назв.

⁷¹ Виницький А. Микола Теодотович Біляшівський : Його життя та музейна робота. – К., 1926. – 18 с.

⁷² Матеріали до Драгоманівської бібліографії Всенародньої бібліотеки України: [Покажч. складено за матеріалами Б-ки ВБУ при ВУАН] / [Укл. Ф.П. Максименко] // Україна. – 1926. – № 4. – С. 170–176.

⁷³ Олександр Олександрович Русов: Біобібліогр. нарис / Уклад. Г.П. Житецький // Там само. – № 1. – С. 182–186: портр.

⁷⁴ Ювілейний збірник на пошану академіка Дмитра Івановича Багалія з нагоди сімдесятої річниці життя та п'ятидесятих роковин наукової діяльності. – К., 1927. – [Ч 1.] – XII. 196 с. – (Зб. іст-філ. відділу; № 51).

⁷⁵ Ювілейний збірник на пошану академіка Михайла Сергійовича Грушевського: З нагоди шістдесятої річниці життя та сорокових роковин наукової діяльності. – К., 1928. – Т. 1. – XII. 492 с. – (Зб. іст-філ. відділу; № 76). Т. 3. – Матеріали до бібл. М. С. Грушевського за 1925–1928 рр. – К., 1929. – 108 с.

⁷⁶ Науковий збірник пам'яті акад. М. Сумцова. – Х., 1924. – 189 с.

⁷⁷ Національна академія наук України, 1918–2008 : До 90-річчя від дня заснування / О.С. Онищенко [та ін.]. – К., 2008. – 624 с.

⁷⁸ *Постернак С.П.* Перша конференція наукових бібліотек УСРР // Бібл. зб. – 1926. – № 1. – С. 3–10.

⁷⁹ *Постернак С.П.* О состоянии и развитии библиографической работы в библиотеках: [Выступление на 1-м Всероссийском библиографическом съезде в Москве. 2–8 декабря 1924 г.] // Библиогр. изв. – 1926. – № 1/4. – С. 50.

⁸⁰ *Іваницький В.Ф.* Науково-дослідна праця в галузі бібліотекознавства та бібліографознавства... // Бібл. зб. – 1926. – № 1. – С. 29–39.

⁸¹ Там само. – С. 27–29.

⁸² *Сагарда М.І.* Науково-дослідні завдання Всенародної бібліотеки України // Там само. – 1927. – №2. – С. 48.

⁸³ *Дубровіна Л.А., Онищенко О.С.* Історія Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського, 1918–194. – К., 1998. – С. 224–226.

⁸⁴ Про українську наукову бібліографію. Доповідь зав. муз.-бібл. секції В. Дубровського на засіданні Президії Укр. науки. 29 серпня 1926 р. // Архів НБУВ, оп. 1, спр. 162, арк. 48–52; *Дубровський В.* Про українську наукову бібліографію // Бібліол. вісті. – К., 1926. – № 4. – С. 57–59.

⁸⁵ Положення Про Бібліографічну Комісію при Українській академії наук // Арх. НБУВ, спр. 162, арк. 56; Положение о Библиографической комиссии при ВУАН. 20 ноября 1926 г. // Книга и книжное дело. – С. 170–171.

⁸⁶ Історія Національної академії наук України, 1929–1933 : Документи і матеріали. – К., 1998. – С. 492.

⁸⁷ Там само. – С. 305.

⁸⁸ Анкета для складання Біографічного словника діячів України / Уклад. Ш. Д. – К., 1919. – 2 с.

⁸⁹ Журнал бібліотекознавства та бібліографії: “Бібліографія на Україні”. – К. 1927. – Т. 1. – VIII. 168 с.

⁹⁰ *Меженко Ю.О.* Спроба виявлення динамік літературного процесу бібліографічним методом // Бібліол. вісті. – К., 1930. – № 4. – С. 5–14.

⁹¹ Про українську наукову бібліографію. Доповідь зав. муз.-бібл. секції В Дубровського на засіданні Президії Укрнауки. 29 серпня 1926 р. Архів НБУВ, оп. 1, спр. 162, , арк. 48–52.

⁹² Фердинанд Ласаль (1825–1925): бібліографія // Життя й революція.– 1925.– № 3. – С. 91.

⁹³ М.П. Драгоманов. бібліографія // Там само. – 1925. – № 6–7. – С. 135; Матеріали до Драгоманівської бібліографії Всенародної Бібліотеки України // Україна. – 1926. – № 4.– С. 170–176.

⁹⁴ Нова література про Т.Г. Шевченка: (бібліографія) // Життя й революція. – 1926.– № 1.– С. 115; Показчик літератури про І. Франка: бібліографія // Там само. – № 5.– С. 124–127; Олександр Олександрович Русов: біобібліогр. нарис / Уклад. Г.П. Житецький // Україна. – 1926. – № 1.– С. 182–186.

⁹⁵ Ювілейний збірник на пошану академіка М.С. Грушевського з нагоди шістдесятої річниці життя та сорокових роковин наукової діяльності : У 3 ч. – . – К., 1929. – Ч. 3: Матеріали до бібліографії друкованих праць академіка Грушевського за 1905–1928 рр. / Упоряд.: Д.А. Балика, О.Є. Карпинська, Н.Г. Козель, Н. Ципкіна; доповнення В.В. Дорошенка. – 104 с.

⁹⁶ Василенко М.П. Академік Богдан Олександрович Кістяківський. 16(29) квітня 1920 р. : [Некролог та оцінка діяльності] // Зап. Соц.-екон. відділу ВУАН. – 1923. – Т. 1. – С. VIII–XI.

⁹⁷ Василенко М.П. Олександр Матвійович Лазаревський (1834–1902) // Україна. – К., 1927. – Кн. 4. – С. 18–82.

⁹⁸ Грушевська О. З новіших дослідів про Т. Шевченка. – К., 1919.– 12 с. – (Шлях; № 26); *Вона ж.* Историчні студії П.О. Куліша // Літ.-наук. вісн. – К., 1919. – Кн. 7/9. – С. 78–108.

⁹⁹ Перетиц В.Н. А.М. Лобода : Некролог.// АН СССР . Отд. обществ. наук. – М., Л., 1931. – № 5. – С. 517–522.

¹⁰⁰ Багалій Д.І. Наукова спадщина академіка М.Ф. Сумцова // Черв. Шлях. – Х., 1923. – № 3. – С. 162–171.

¹⁰¹ Єфремов С.О. Борис Грінченко: Про життя його та діла. – 2-е вид. дод. – К., 1919. – 63 с.; *Він же.* Іван Франко: Про життя його та діла. – 2-е вид. дод. – К., 1919. – 64 с.; *Він же.* Коцюбинський: Критич.-біогр. нарис з додатками автобіографій. – К., 1922. – 173 с.; *Він же.* Іван Левицький-Нечуй. – К., 1924. – 189 с.; *Він же.* Іван Левицький-Нечуй: [Письменство і критика]. – К., 1924. – 194 с.

¹⁰² Єфремов С.О. Карпенко-Карий (Н.К. Тобілевич): Крит.-біогр. нарис. – К., [1924]. – 113 с.; Єфремов С.О. Від редактора: Бібліогр. розвідки // Котляревський І. Твори. – Х., 1926. – С. 341–367.

¹⁰³ Могилянський М.М. М.М. Коцюбинський : (До біографії письменника). – Чернігів, 1919. – Кн. 3. – С. 252–256.

¹⁰⁴ Багалій Д.І. Матеріали до біографії В.Б. Антоновича. – К., 1929. – 130 с. – Зб. Іст.-філ. відділу ВУАН. Кн. 12, 15, 18, 19, 27.

¹⁰⁵ *Багалій Д.І., Яворський М.І.* Український філософ Г.С. Сковорода. – [X.], 1923. – С. 9–48.

¹⁰⁶ *Марковський М.М.* Іван Франко. Спроба його літ. характеристики. – К., 1918. – 24 с.

¹⁰⁷ *Багалій Д.І.* Автобіографія : П'ятдесят літ на сторожі укр. науки та культури. – К., 1927. – 174 с.

¹⁰⁸ *Квітний І.* Ленініана : Матеріали до бібліогр. Леніна та ленінізму. – К., 1930. – 48 с. – (Бібліол. зб. ; Т.1).

¹⁰⁹ Матеріали до бібліографії М.О. Скрипника / Уклад. Н. Козель, Ф. Максименко та ін. – Х.; К., 1932. – 104 с.

¹¹⁰ Каталог виставки, присвяченої Миколі Лисенкові з нагоди 85-ліття з дня народження і 150-ліття з дня смерті. 1842–1912– 1927. – К., 1927. – 40 с.; Каталог виставки пам'яті Івана Левицького-Нечуя, 1838–1917. – К., 1929. – 68 с.

Summary

The process of formation and development of Ukrainian bibliography in the All-Ukrainian Academy of Sciences and All-People's Library of Ukraine was highlighted, the attempt of reconstruction of historiography devoted to the national bibliography was accomplished, the development of bio-bibliography researches of the 1918–1933 period was retraced; the composition and content of source data base of reported issue was determined.

Key words: Bibliography, bio-bibliography, humanitarian cycle, All-Ukrainian Academy of Sciences, All-People's Library of Ukraine